ԱՆԲԱՑԱՏՐԵԼԻՆ ԵՒ ԲԱՑԱՐՁԱԿԸ ԱՍՏՈՒԱ՛Ծ Է

ՋԱՍՏՈՒԱԾ ԿԱՐԵԼԻ ՉԷ ՍԱՀՄԱՆԵԼ,

ԱՆ ԱԻԵԼԻ Է ՄԱՐԴԿԱՅԻՆ

ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵՆԷՆ՝

ԳԵՐ-ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԻՒՆ Է ԱՆ։

1. Արարիչ Աստուած
2. Ո՞ւր է Աստուած Տիեզերին մէջ

ԱԼՊԷՌ ՆՈՐԱՏՈՒՆԿԵԱՆ
ՀԱՅ-ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅ

2012

ԱՍՏՈՒԱԾ ՃՇՄԱՐԻՏ

Ամենազօր, գերբնական և նախատեսող Էակի մը հաւատալու և երկրպագելու հիմնական նպատակէտը բոլոր կրօնքներու մէջ՝ Աստուածապաշտութիւնն է: Աստուած կը ներկայանայ որպէս բանականութիւն, սէր և ողորմութիւն: Ան կը ստեղծէ, կը խնամէ ու կը կառավարէ համայն աշխարհը:

Հրեաներու մօտ Ան կը կոչուի Եհովա, Իսլամներու մօտ Ալլահ, իսկ Քրիստոնեաներու հով որպէս Հայր Երկնաւոր և Աստուած Ճշմարիտ:

Աստուծոյ գոյութեան հիմնական և իտէալական ապացոյցն է, որ թէ՛ **ենք** և կանք թէ՛ կ՛ապրինք գոյացութեան մը մէջ: Ծօշափելի և տեսանելի համակարգ տիեզերք մը կայ: Հետեւաբար այդ գոյութիւնը կարիքը ունի և ապացոյցն է նաեւ Նախապատճառի մը:

Նպատակաբանական տրամաբանութիւնը կը պահանջէ անանախապաշար մտքէ մը, հաւատա՛լ նախասկիզբ Նախապատճառի:

Արիստոտէլ հաւատացողն էր աստուածային գաղափարին, որպէս **«Առաջին անշարժ Շարժիչ»**: Նախաստեղծ այդ Սկիզբը հայ քրիստոնեաներ կը կոչեն **Աստուած**:

«Աւելի խորապէս կարելի է երեւակայել զ՛Աստուած, քան բացատրել Զայն, և ալ աւելի իրապէս գոյ է Ան, քան թէ կրնանք երեւակայել Զինք»:

Որովհետեւ անբովանդակելի բնութիւնը և անհնարելի իսկութիւնը սահմանումէ գերիվեր է:

Սբ.Անսելմ, Քենդրպըրիի Արքեպիսկոպոսը (1033-1109) պաշտպանեց հաւատալը ապացուցելով թէ հաւատքը կանխակալ պահանջք մըն է բանական հայեցողութեան:

Իր հռչակաւոր ասածուածն էր.

«Կը հաւատամ որպէսզի հասկնամ»

Այս ըլլալու է նաեւ մեր
խոնարհ և բանական դիրքորոշումը:

Ա. Նորատունկեան
Յունուար 12, 1993

ԱՂՕԹՔ ՍԲ. ՖՐԱՆՍԻՍՔՕ ԱՍԻՍԱՑԻՈՑ

Տէ՛ր,
Դարձուր զիս Քու խաղաղութեան գործիքը,
Որ սէր բերեմ հոն՝ ուր ատելութիւն կայ,
Որ հաշտութիւն բերեմ հոն՝ ուր վիրաւորանք կայ,
Որ միութիւն բերեմ հոն՝ ուր հակառակութիւն կայ,
Որ հաւատք բերեմ հոն՝ ուր կը տանջէ տարակոյսը,
Որ ճշմարտութիւն բերեմ հոն՝ ուր կ՛իշխէ կեղծարարութիւնը,
Որ յոյս բերեմ հոն՝ ուր կը սպառնայ յուսահատութիւնը,
Որ ուրախութիւն բերեմ հոն՝ ուր տխրութիւն կայ,
Որ լոյս բերեմ հոն՝ ուր կը կ՛իշխէ խաւարը։

Տէ՛ր,
Օգնէ ինծի, որ չունենամ կարիքը ու չխնդրեմ,
Մխիթարուիլ, այլ՝ մխեթարել,
Հասկցուիլ, այլ հասկնալ,
Սիրուիլ, այլ՝ սիրել,

Որովհետեւ՝
Ով որ կու տայ կը ստանայ,
Ով որ կը ներէ, անոր պիտի ներուի,
Ով որ կը մեռնի՝ պիտի ծնի,
յաւիտենական կեանքին համար,

ԱՄԷՆ

Ա Ր Ա Ր Ի Չ Ա Ս Տ Ո Ւ Ա Ծ

Աստուծոյ գաղափարին ծագման և ակնաղբիւրին նկատմամբ, կան հակընդդէմ հաւատի տեսութիւններ: Մարդիկ հաւատացա՛ծ են Աստուծոյ, նախ քան որ բացատրած են զԱյն: Այն անտեսանելի կապը որ կը միացնէ զԱստուած մարդուն, այնքա՛ն մտերիմ ու սերտ է, որ եթէ Աստուծոյ գոյութեան ապացոյցե՛րն իսկ ջնջուին, մարդոց համոզումը և հաւատիքը առ Աստուած չի կրնար խախտիլ:

80 տարիներու անաստուած Համայնավարութեան բոլո՛ր դպրոցներու և համալսարաններու դաստիարակութիւնը չկրցաւ բնական գիտութեան փաստարկութեամբ ջնջել Աստուծոյ գաղափարը և հաւատքը նոր սերունդէն:

Այնպէս ինչպէս որ մարդ սիրելու և սիրուելու ըղձանք մը, տենչանք մը ունի, որ անբացատրելի է, նոյնպէս ալ բոլոր տիտղոսակիր գիտուններու փաստարկութիւնները բաւարար չեն եղած, խլելու և ջնջելու մարդ արարածին ըղձանքն ու տենչը հաւատալու Գերբնական Արարիչ Աստուծոյ: Մարդ կը ջանայ բարձրանալ դէպի Գերբնականը, ու որպէս հայրենաբաղձ, կը ցանկայ Աստուծոյ ընկերակցութիւնը վայելել, ու կ՛աղաղակէ, ըսելով.

«Հոգիս ծարաւի է Աստուծոյ, կենդանի Աստուծոյն,»
ու նաեւ նման Սբ. Օգոստինոսի որ ըսած է.

«Մենք Քեզի համար գործուեցանք, ու մեր սրտերը խռովայոյզ են, մինչեւ որ խաղաղին Քու մէջդ»:

Աստուծոյ ստորոգելիները և յատկանշող ազդակները ընհանրապէս կը դասաւորուին որպէս բնական (այն ինչ որ է Աստուած Իր էութե՛ն մէջ), ու նաեւ բարոյական (այն ինչ որ է Ի՛նք մարդկութե՛ն առնչութեամբ): Այս բնական և բարոյական ստորոգելիները յաճախ կը ճանչցուին որպէս--"Աստուած Հոգի է, յաւիտենական, անմահ, անփոփոխ Իր էութեամբ, իմաստութեամբ, զօրութեամբ, սրբութեամբ, արդարութեամբ, բարութեամբ և ճշմարտութեամբ: Բազմահատոր գիրքեր գրուած են որոնք, խտացուած են երեք բառերու մէջ, կը բացատրեն աստուածային միայն մէ՛կ յատկանիշը, որ է. **"Աստուած Սէր է"**: Հետեւաբար Աստուած թէ՛ վերացական է (ոչ առարկայական) և թէ ընդաբոյս (բնաւորութեան մէջ ի բնէ եղող):

ՅԱՐԱԲԵՐԱԿԱՆ Հայեացքով.-

Ըստ Համայնավար գաղափարաբանութեան՝ բարին ու չարը յարաբերական ըլլալ կը կարծուին, ո՛չ բացարձակ: Երկինք՝ յարաբերական հասկացողութիւն է, որ կը նշանակէ մարդու կարողութենէ բարձր՝ վեր: Ըստ Քառլ Մարքսի:

Գիտութիւնը հիմնուած է յարաբերական օրէնքներու վրայ. սանդիմեթրին, կրամին և երկվայրկեանին, այսինքն միջոցին, կշիռին և ժամանակին վրայ: Գիտութիւնը չունի մէկ հատ իսկ յաւիտենական օրէնք:

18-19-րդ դարու խորհողներն ու իմաստասէրները, մէջն ըլլալով Սօրէն Քիրքըկաար, և Մարթին Պիւպըր, ճշմարտութիւնը վերածեցին ենթակայական ու յարաբերական: Երբ մարդ կորսնցնէ Աստուծոյ ըմբռնումը, մարդ կը կորսնցնէ ճշմարիտին ու կեղծին, սուտին և ուղիղին իրականութիւնը: Մարդկային ըմբռնումը

հանդէպ ճշմարտութեան, եթէ ենթակայական և յարաբերական է, ուրեմն ի՞նչ է Ճշմարտութիւնը, ի՞նչ կրնայ ըլլալ ուղիղն ու սուտը:

Անցեալին, պաշտամունքին գլխաւոր նպատակը զԱստուած փառաբանել էր, իսկ այսօր, մարդիկ յեղաշրջած են այդ և տուած նոր իմաստ մը, որ կը կարծուի թէ Աստուծոյ նպատակը փառաբանել է մարդը...: Հոգեշինութիւնը և հոգեւորութիւնը այսօր գոյութիւն չունին, որովհետեւ Ճշմարտութիւնն ու Բարին յարաբերական կը նկատուին:

ՅԱՐԱԲԵՐԱՊԱՇՏՈՒԹԻՒՆ--

20-րդ դարու տեսութիւն՝ ըստ որուն, ճշմարտութիւնը յարաբերական է և կրնայ տարբերիլ անհատէ անհատ, դպրոցէ դպրոց, ըստ պարագայի, առանց երբեք ընդունելու առարկայական չափանիշերու գոյութիւնը: Ուստի մարդուն ճանաչողութիւնը՝ կ՛ըլլայ ենթակայական և յարաբերական:

Յարաբերականութիւնը, բնութեան մէջ, հիմնաւորեց Այնըշտայնը իր հռչակաւոր Յարաբերականութեան թէորիայով:

Այնըշթայն, բնագիտութեան մասին խօսեցաւ, ո՛չ բարոյականութեան հարցերու մասին: Ան ըսած է.

"Relativity applies to physics and not to ethics".

Ըստ Հր.Աճառեանի, արարիչ բառին արմատն է արա, առնել, որ կը նշանակէ, «գործել, կատարել, ստեղծել, վերածել և շինել»: Եբրայեցերէն "Ծունչ" բառը կը կարդացուի նեֆաշ, շնչառութիւն, հոգի, բամի»: "Ծունչ" բառին, Եբրայերէն արմատական իմաստն է "նէֆս", որ կը նշանակէ "անձնաւորութիւն": Մնդոց Բ.7-րդ համարին մէջ կը կարդանք. «Եւ Տէր Աստուած գետնին հողէն շինեց մարդը և անոր ռնգունքին կենդանութեան շունչ փչեց, ու մարդը կենդանի հոգի եղաւ: Մարդուն "հոգի" ըլլալը կը նշանակէ անոր ներքին Էութիւնը՝ **անձնաւորութիւն** եղաւ:

Կենդանիներուն, շնչառութիւն տուողը, գետնի հո՛ղն էր, հետեւաբար հողը չէր կրնար անձնաւորութիւն տալ անասուններուն: Բոյսերուն և անասուններուն շունչ տուողը, նոյնպէս Ջուրերն ու գետնի հողն էին: Ջուրն ու գետնի հողը՝ բնութիւնը "անձնաւորութիւն" չունի, ուստի անասունները և բոյսերը կը շնչեն ու կը խմեն սակայն անձնաւորութենէ զուրկ են:

Հրաբուխի պայթումով և լաւայով կղզի մը կը գոյանայ ծովու մէջ: Ժամանակ մը վերջ, այդ հողին վրայ կը տեսնուի բոյս մը, փոքրիկ ճիւղ մը և ապա ծաղիկ մը, որովհետեւ հողը և ջուրը ստացած են պատուէր Արարիչ Աստուծմէ որպէսզի բուսականութեամբ զարդարեն երկրի երեսը: Օդն ալ պարապ բան մը կը կարծուէր ըլլալ, մինչեւ որ Մարգոնի գիտնականը փաստեց, թէ ան իր մէջ ունի ելեկտրամագնիսական զօրութիւնը: Այսօր աշխարհի ամենակարեւոր գործունէութիւնները կ՛ընթանան ելեկտրամագնիսական զօրութեամբ:

Լատիներէն Deus բառը (կը գործածուի իբր Ստեղծիչ, Արարիչ հաստատուն, անշարժ, անփոփոխ և հզօր):

Այս անունը կու տանք այն յաւիտենական, անսահման, կատարեալ և անհասանելի Էակին՝ Աստուծոյ, որ կը խնամէ և կը վարէ ամենայն ինչ Իր զօրութեամբը և իմաստութեամբ, և է միմիայն արժանի ծնրադիր պաշտամունքի ու երկրպագութեան:

Աստուծոյ բուն Եբրայեցերէն անունն է **Եհովա** որ կը նշանակէ "Որ Էն":

Բուն Եբրայերէն "Աստուած" նշանակող բառը "Էլոհիմ" է ու

յոգնակի: Էլոհիմ բառը կը գործածուի Աստուծոյ բազմապիսի յատկանիշները նշանակելու համար, ու ո՛չ Ս. Երորդութեան կ՛ակնարկէ Եբրայերէն իմաստով:

Բաւական չէ մտածել Աստուծոյ մասին, այլ անհրաժեշտ է փորձառաբար ճանչնալ զԱյն: Մտացածին աստուած մը վերացականութիւն է և կռապաշտութիւն, իսկ փորձա՛ռաբար ճանչցուած Աստուածը, ճշմարի՛տ Աստուածն է: Անբաւելի և Անպարփակ, Ամենատես և Ամենուրէք Տէրը՝ Աստուած է: Աստուած, որուն իմաստութիւնը անմեկնելի է, զօրութիւնը՝ անսասանելի և մեծութիւնը՝ անհասանելի:

Ան Հոգի է, կարելի չէ սահմանել զԱստուած, Ան աւելի վեր է մարդկային գիտակցութենէն՝ Գեր-Գիտակցութիւն է Ան:

Աստուած ո՛չ կը չափուի, ո՛չ կը ձեւուի, և ոչ ալ կը սահմանափակուի, այլ՝ միա՛յն կը **յայտնուի,** ինչպէս Յիսուս ըսաւ.

> **«Ոչ ոք կը ճանչնայ Որդին, եթէ ոչ՝ Հայրը, և ոչ ոք** (այսինքն երրորդ անձ մը)
> **կը ճանչնայ Հայրը, եթէ ոչ՝ Որդին, և ան՝**
> **որուն ուզէ յայտնել Որդին»**--Մատթ. ԺԱ.27:

Խաչատուր Տարոնացի ԺԳ. Դարու սկիզբը եղած է բանաստեղծ ու երաժշտագէտ: Աստուածախօս երաժշտական ճաշակէ հմայուած, ան ինքնատիպ բանաստեղծութեամբ կոչած է զԱստուած.

«Խորհուրդ Խորին, Անհաս Անստեղծ»:

Խորհուրդ, բառին կրօնական և հոգեշնորհ իմաստը, կը նշանակէ անտեսանելի բաներու յայտնութիւնը բնական մարդուն: Ինչո՞ւ, որովհետեւ խորհուրդը անըմբռնելի է **իմաստասիրակա՛ն** իմացումով: Աստուած՝ գերբնական և գերզգայական գոյութիւն է, ենթակայ չէ սահմանումի, բանական կամ զգայական ճանաչման, այլ **Յայտնութիւնն** է Իր Յիսուս Որդւոյն Մարդեղութեամբը միայն: Այս յաւերժալոյս Անձնաւորութիւնն է, զոր կը պաշտենք, կ՛ապաւինինք Անոր և Անո՛վ միայն ջիտակ և անսխալ ուղղութիւն կը ստանանք մեր ճամբորդութեան մէջ՝ հողեղէնէն դէպի հոգեղէնը: Աստուած ինքնաբացայայտումով ճանչցուած է մարդկութեան:

"Խորհուրդ"ը հանդիպումն է Աստուծոյ և մարդու: Քրիստոս է Հեղինակը իւրաքանչիւր խորհուրդին: Աստուծոյ և մարդուն ամենասերտ յարաբերութեան և հաղորդակցութեան մեծ կոթողը Յիսուսի Աւետարանն է, հոն կը տեսնենք թէ ինչպէս անպարագրելին Աստուած կը պարփակուի մեր հունաւոր մարմնին սահմաններուն մէջ Յիսուսի Մարդեղացումով: Քրիստոնէական կեանքին էութիւնը մշակումն է Աստուծոյ հետ նոր յարաբերութեան և փորձառութեան մը, որ մեզի բարոզուեցաւ Քրիստոսի Մարդեղութեամբ:

Հին Կտակարանը, զԱստուած մեծարելու համար հետացուցած էր զԱյն մարդոցմէ Սրբութիւն Սրբոց խորանի վարագոյրով: Նոր Կտակարանին մէջ, Յիսուս, Մարդեղացեալ Որդին Աստուծոյ, կը մօտեցնէ մարդ արարածը Աստուծոյ, յայտնելով Անոր սէրն ու ողորմութիւնը: Ո՛չ թէ Աստուած հետու է և անմերձենալի մարդոց, այլ մարդ արարածը ի՛նք հետացած է իր Արարիչէն --(Աստուծոյ հետացումը մարդ արարածէն գրուած է Մովսէսի կողմէ, Համուրապիէն ազդուած և Փարաւոնեան իմաստասիրութեամբ դաստիարակուած), իսկ Սէ՛ր Աստուծոյ նկարագիրը

նկարած է Յիսուս Քրիստոս, "Անառակ Որդիին" առակովը: Գտնել զԱստուած վերջնականապէս ու ամբողջապէս անհնարին է, իսկ չփնտռելը՝ կորստաբեր: Մարդ աւելի շատ պէտք ունի Աստուծոյ, քան երկիրն ու միւս մոլորակները՝ Արեւին: Մարդկային հոգւոյն վրայ իմացականութիւնն ու կամքը կը նշմարեն հոգեբնորհ Լո՛յս էակ մը, որ կ՛իրագործէ մարդոց մէջ ճշմարիտը, բարին, և օրինականը բացարձակ և անհուն կերպով, անիկա Աստուած է:

Մարդ արարած ի ծնէ, բնազդաբար աղօթո՛ղ էակ մը եղած է: Թագաւորներ ու կառավարութիւններ ունենալէ առաջ, մարդկութիւնը ունեցած է քահանաներ և աստուածախօս մոգեր ու իմաստուններ:

Սկզբնական շրջանին կրօնքի մէջ ընդունուած են բազմաթիւ աստուածներ որոնցմէ մէկը համարուած է գերագոյն աստուած: Յոյներու մօտ՝ Զեւսը, իսկ հայերու մօտ՝ Արամազդը:

Նախնական մարդուն համար, Աստուած մարդակերպ Էակ մըն էր, յետոյ Ան դարձաւ Հոգի, անհուն Ջօրութիւն և ի վերջոյ բարեգութ Ողորմութիւն: Ըստ Եզնիկ Կողբացիի, միակ և իրական էութիւնը և գոյութիւնը Աստուած է, մշտնջենական, ոչինչով չպայմանաւորուած, բայց ամէն ինչի պատճառ հանդիսացող Էակը:

Իդէալիստական փիլիսոփայութեան ըմբռնումով՝ Աստուած մշտնջենաւոր տիեզերական զօրութիւն, նախասկիզբ և նախապատճառն է ամէն բանի:

Եգիպտացիք կը պաշտէին արեգակը՝ Օզիրիս անունով որպէս աստուած: Պարսիկներու համար Որմիզդը բարի արարածներու աստուածն էր, իսկ Ահրիմանը չարերու: Հեփեստոս, յունաց դիցաբանութեան մէջ ճարտարարուեստի աստուածն էր, Աթենասը իմաստութեան աստուածուհին: Յունաց դիցաբանութեան մէջ, Զեւսը երկնքի և երկրի աստուածն էր, Պոսիդոնը Ծովու, Պլուտոնը ստորերկրեայ աշխարհի: Միաստուածեան կրօններու մէջ, գերագոյն Էակը, որ ստեղծած է երկինքն ու երկիրը և կը խնամէ զանոնք, Եբրայեցիք կոչեցին՝ Եհովա, Իսլամները՝ Ալլահ, իսկ Քրիստոնեաները՝ **Հա՛յր Երկնաւոր:** Իսրայէլ՝ որպէս քաղաքական ու մշակութային աննշան ժողովուրդ, ինչպէ՞ս հասաւ միաստուածեան և անդրանցական Աստուծոյ գաղափարին: Ա՛յս ինքնին հրաշք մըն է: Այժմ անուանական քրիստոնեաները ուրանալով իրենց Հա՛յր Երկնաւոր Աստուածը, կ՛երկրպագեն դրամը, հեշտանքը (մարմնի գեղեցկութիւնը) և փառամոլութիւնը, ու կ՛ըսեն. «Բնութի՛ւն, դո՛ւն ես մեր աստուածը, միայն քեզի կը վստահինք ու քեզ կը պաշտենք»:

Գոյացութիւններու իսկութիւնը անխուզարկելի է: Նիւթ ըսուած բանին իսկութիւնը անխորաչափելի է: Տիեզերքի իրականութեանց իսկութիւնը հասկնալու համար, երբ չափէն աւելի մօտենանք, մայր բնութիւնը կ՛արգիլէ մեզ: Երեւոյթները որոշ հեռաւորութենէ մը դիտելու ենք: Քանի՛ բարձրանանք ստեղծագործութեան ստեղնաշարին վրայ, գործօն սկզբունքն ու տիրապետող երեւոյթը հետզհետէ որպէս լո՛յս կ՛երեւին:

Ոհ, ի՛նչ հիասքանչ Արարիչ է Աստուած: Մտածե՛ք անգամ գլխու պտոյտ կու տայ ենթակային: Դիտեցէ՛ք երկնակամարի կանդեղները.--

1. Տիեզերք մը ուր 100 միլիար ծիր կաթիններ որոնց իւրաքանչիւր ծիր կաթինը կը պարունակէ աւելի քան 100 միլիար աստղ, որոնք կը յայտնեն ստեղծագործ զօրութիւնը անճառելի Արարիչին:
2. Մարդկային ուղեղը 3.3 լբխ կշռող հիւսուածքի զանգուած մը կը ներկայացնէ, որ 50-100 միլիար ջղաբջիջներ ունի, որոնց իւրաքանչիւրը 10,000 օղակներով ջղթայուած են

իրարու: Միթէ ասոնք ապացոյց մը չե՞ն իմաստալից և արարչագործ Զօրութեան որ Անճնաւորեալ Ճարտարապետն է այդ բոլորին: Ո՞վ է այդ գիտնականը, որ այսպիսի հրաշագեղ կառուցուածքը նկատէ որպէս պատահականութեան մը հետեւանք: Մի մոռնաք որ պատահականութիւնն ու դիպուածը միայն ժխտական ու ոչ դրական արդիւնքներ կը պատճառէ:

3. Հակառակ այդ բոլորին, Աստուած անանուն Մէկը չէ՛: Աստուած, "անիկա" մը, "անոնք" մը, "թաղեցի" մը չէ՛, այլ Բարեկա՛մ մըն է, որ Անուն ունի ու հետը կը յարաբերինք:
4. Աղօթքը կը սկսի երբ այդ Ամենակալը և Հեռաւոր Կարծըւածը կը դառնայ Մերձաւորը և հետը կը խօսինք մտերմօրէն, որպէս **Հայր Երկնաւորը**:

Պայծառ երկնակամար մը կը յիշեցնէ մեզ, թէ Արարիչ Աստուած իրապէս, ստուգապէս և անհամեմատօրէն տարբեր է արարչագործ ստեղծագործութենէն: Ինչպէս փայլատակող աստղ մը հակադրութիւնն է իր խաւար շրջապատ միջոցին, նոյնպէս է նաեւ աստուածային լոյսը մարդու մտքին: Մարդկային մօտեցումը առ Աստուած պարտ է ըլլալ խո՛ր ու ծնրադիր, յարգանօք ու խոնարհութեամբ: Աստուածաբանակա՛ն խորհրդաբանութենէ յետոյ իսկ, մեր ընելիքը՝ միա՛յն դպչիլ է Անոր զգեստի ֆղանցքի ծայրին...: Մեր մտային և հոգեկան ձեռքը շատ կարճ է Զինք ողջագուրելու համար:

Աստուած տիեզերքի մշտահոս կեանքին Աղբիւրն է, ու մարդը Անոր ջունչէն անմահական կեանքի կայծ մը ընդունած է, որ կը կոչուի **"յաւիտենական կեանք"** ու ո՛չ անմահութիւն:

Տիեզերքի անմահութեան մէջ ոչինչ կը մեռնի, ամէն ինչ Անով կը վերածնի ինչպէս որ բնութեան ծոցին մէջ, գարնան. նոյնպէս մարդկային կեանքը կը վերակենցաղի Յիսուսի Յարութեան շնորհիւ:

Մարդեղացեալ Յիսուսի կեանքով, Աստուծոյ սէրն ու ներումը կ՛ազնուացնէ ու կը բարձրացնէ մարդկային ապրումը, և Անոր յուսադրիչ խոստումը կ՛ազատէ մարդը հիասթափութենէ:

Այսպիսի յոյս մը կու գայ մի միայն Աստուծոյ վերջնական յաղթանակի հաւատքէն: Միջերկրական ծովուն մէջ, ցամաքէն 60 մղոն հեռու 4-5 ժամ բջուած եմ հոսանքէ մը առանձինն, առանց լողալ գիտնալու, հազիւ 8 ոտք և տակը տափակ լաստի մը փարած: Մայրամուտը չկոխած, Աստուծոյ հրաշքով և օգնութեամբ ազատած եմ:

Աստուած՝ Իր **կամքին** զօրութեամբ կը ստեղծէ աշխարհը, լոյսը և ինչ որ կը ստեղծէ, կը գտնէ բարի: Աստուած որպէս բացարձակ Հոգի, մարդ արարածին մէջ սաղմնաւորուած ու գոյատեւած է անյիշելի ժամանակներէ ի վեր: Աստուծոյ Արարիչ անուանումը կը բխի Անոր նախասկզբնական զօրոյթի բնոյթէն, արարչական կարողութենէն, որուն արդիւնքն է տիեզերքը: Արարիչ Աստուած ոչ միայն նիւթին Ստեղծիչն է ոչինչէն, այլ այն շնչաւորող, ճեւաւորող, կարգաւորող բացարձակ Ոգին է և Սկիզբը բոլոր գոյացութիւններուն: "Աստուած" անունը կը բխի Անոր "Արարիչ" իմաստէն: **"Տէր"** անունը կու տանք Աստուծոյ մեզ սիրա՛ծ ըլլալուն համար իսկ **"Աստուած"** անունը՝ մեզ ստեղծած ըլլալուն համար:

Աստուած Ո՛չ թէ որեւէ տեղ է, այլ Ի՛նքն է տեղը (Վայրը և Միջոցը):

1. Ոչ թէ որեւէ ժամանակ գտանելի է Ան, այլ Ի՛նքն է

ժամանակը և ժամանակներու գոյացութիւնը:

2. Աստուած տարրեղէն կերպարանք չընդունիր և մարմնական աչքի տեսողութեան չենթարկուիր:
3. Ոչ միայն ձեռքով չի շօշափուիր, այլ մտքով ալ **չվերլուծուիր,** իսկ եթէ Ի՛նք կամենայ, կը ճանչցուի Իր արժանաւոր հաւատացեալներէն և Չինքը սիրողներէն:

Յիսուս Քրիստոս այսպէս աղօթեց, ըսելով.

«Հա՛յր, երկինքի և երկրի Տէր, շնորհակալ եմ Քեզի, որ իմաստուններէն և գիտուններէն ծածկեցիր այն՝ ինչ որ յայտնեցիր պարզ ու համեստ մարդոց: Այո՝ Հա՛յր, դուն այսպէս ուզեցիր» --Մատթ. ԺԱ.25-26:

Մարդ արարածներուն շնորհուած ազատ կամքը, աստուածային մասնիկը, պարտ է դրսեւորուիլ և ապացուցուի՛լ, նախ‌ան մարդ էակ արժանանալ յաւիտենական կեանքի: Անոր ստեղծելուն նպատակն է, նմանի՛լ Աստուծոյ: Աստուածային ստեղծագործ սէրը ինչպէս որ խոնարհեցաւ (իջաւ) աշխարհ պարգեւելու սէր և իմացական կեանք մարդ արարածին, մարդ՝ ի՛նք եւս ջանալու է բարձրանալ դէպի տիեզերական Սէր և Կեանք ուր պիտի գտնէ իր Արարիչը և Տէրը: Ինչպէս **Մարիամ Մագդաղենացին և մաքսաւոր Զակէոսը:**

Մարդ արարած, իր ընկերը փնտռելով ու անոր ծառայելով, ու այդ ծառայութեան ճանապարհի՛ն վրա՛յ միայն կրնայ տեսնել զԱստուած և զգալ Անոր Ներկայութիւնը, ինչպէս Յիսուս, կենդանի կերպով նկարագրեց, ըսելով.

«Եկէ՛ք, իմ Հօրս օրհնեալները, ժառանգեցէ՛ք աշխարհի ըսկիզբէն ձեզի համար պատրաստուած արքայութիւնը. վասնզի անօթեցայ, և ուտելիք տուիք ինձի, ծարաւեցայ և խմելու ջուր տուիք ինձի. օտար էի և ձեր մէջ առիք զիս. մերկ էի, և հագուեցուցիք զիս, հիւանդ էի, և զիս տեսնելու եկաք, բանտի մէջ էի, և մօտս եկաք»:

Այն առեն արդարները պիտի պատասխանեն Անոր ու ըսեն. «Տէ՛ր, ե՞րբ տեսանք քեզ անօթի՝ ու կերակրեցինք, կամ՝ ծարաւ՝ և ջուր տուինք. ե՞րբ տեսանք քեզ օտար՝ և մեր մէջ առինք, կամ՝ մերկ՝ և հագուեցուցինք, ե՞րբ տեսանք քեզ հիւանդ կամ բանտի մէջ՝ ու քեզի եկանք»:

«Թագաւորը պիտի պատասխանէ ու ըսէ անոնց. «Ճշմարիտ կ՛ըսեմ ձեզի, քանի որ իմ այս փոքրիկ եղբայրներէս մէկուն ըրիք՝ ինձի՛ ըրած եղաք»--Մատթ. ԻԵ.34-40:

Ամերիկայի նախագահը եթէ տեսնել կ՛ուզէր, **Washington-**ի **White House** պարտ էր երթալ: Թատրոնի մէջ խաղարկութիւն մը եթէ կ՛ուզէր տեսնել, տոմսակ մը պարտ էր գնել: Եթէ կ՛ուզէր տեսնել Աստուած, պայմանները պարտ էր լրացնել: Սրբութիւնը ո՛չ թէ Աստուծոյ ստորգելիներէն մին պարտ է ճանչցուիլ, այլ՝ խորագոյն իսկութիւնն է Աստուծոյ: Յիսուս ցոյց տուաւ զԱստուած տեսնելու ճամբան, Ան ըսաւ.

«Երանի՛ անոնց, որ մաքուր են սրտով, որովհետեւ անոնք զԱստուած պիտի տեսնեն»:

--Մատթ. Ե.8:

Միայն Աստուած գոյ է Իր իսկութեամբ և իրականութեամբ,

բոլոր արարածները իրենց գոյութիւնը կը պարտին արարչագործութեան կամ աստուածային լոյս բխումին: Մովսէս մարգարէէն մինչեւ Ամովս, Եհովա կը յայտնուի մի միայն իբրեւ Իսրայէլի՛ Աստուածը: Եսայիէն մինչեւ Մաղաքիա մարգարէ, Իսրայէլ ազգը ցոյց կը տրուի որպէս Եհովայի ընտրեալ ժողովուրդը: վերջնական ելակէտը Աստուած է, տիեզերքի կենդանի Հոգին: Աստուած ոչ միայն Ինքզինք կը բացատրէ մարդուն. այլ՝ հաղորդակից կ՛ընէլայ անոր: Աստուած՝ բոլոր կրօնքներու սկզբնական և հիմնական հարցումն ու նիւթն է:

"Աստուած ամենուրեք է և ամէն ինչի մէջ", կ՛ըսէ ան, որ զգացած է Գերբնականին Ներկայութիւնը.-

«Չի դու միայն ես երկնքում անճառ և երկրում՝ ազնիւն,
Գոյութեան տարրերի մէջ և աշխարհի բոլոր ծագերում,
Սկիզբն ամէն ինչի, և ամէն ինչի մէջ՝ ամբողջ լրումով»:
--**Սբ. Գրիգոր Նարեկացի**

Ի՞նչ կը նշանակէ երբ կ՛ըսենք՝ **Գերագոյն Էակ,** բացարձակ Տէր և Արարիչ: Այսինքն՝ ոչինչէն ստեղծող Արարիչ. առանց Աստուծոյ ոչինչ կրնայ ընել մարդ, բայց առա՛նց մարդուն, ոչինչ կ՛ուզէ ընել Աստուած: Մէկը **կարենալո՛ւ** խնդիր է, իսկ միւսը **կամենալու**: Աւելի խորապէս կարելի է երեւակայել զԱստուած, բան բացատրել Զինք, և ալ աւելի իրապէս գոյ է Ան, բան թէ կրնանք երեւակայել Զինք: Յիսուս Նախ ցոյց կու տայ Իր լոյսը, ապա այդ լոյսին ընդմէջէն Ինքզինքը:

Թէեւ Աստուած Սէ՛ր է, սակայն սէրը Աստուած չէ՛ Յիսուս Քրիստոսի մտադրութեամբ: Ինչպէս որ Աստուած մէ՛կ է, սակայն մէկութիւն մը Աստուած չէ: Աստուած անանձնականութիւն չէ՛, կոյր զօրութիւն, մեծութիւն և գիտութիւն մը չէ՛: Յիսուսի շրթներուն վրայ Աստուած գերազանցապէ՛ս ու վեհափառօրէն **Հայրութիւն** է, որ կը զբաղի նոյնիսկ պարզ ճնճղուկներով:

«Ոչինչ տուած կ՛ըլլանք մեր Երկնաւոր Հօր. եթէ մեր ամբողջական սէրը չնուիրաբերենք Իր տիեզերական փառքին», կ՛ըսէ--**Վարդան Ա. Քհնյ. Տիւլկերեան:**

Աստուած ինքնաբացայայտման ճանաչումն է մարդկութեան համար, կարելի՞ է որ առաջին դարէն յետոյ Ան դադրի Ինքզինք յայտնելէ: Դէպի Աստուած կան բազմաթիւ և զանազան ճամբաներ, գլխաւոր ճամբան դէպի Աստուած, Քրիստոս Ի՛նքն է:

Աստուած մէկ է Իր իսկութեամբ և բնութեամբ և Իր բազում յատկանիշներով և հանգամանքներով: Աստուած կ՛երեւի Իր արարչագործութեամբ, սակայն բնութիւնը չէ՛ Աստուած, այլ Անոր արտայայտչական երեւոյթը:

Պուտտայականութեան մէջ չկայ Աստուած, չկայ գերբնական Ուժ, չկայ Արարիչ, չկայ արտաքին Փրկչի գաղափարը:

Յետագային պուտտայականներ, իրե՛նք աստուածացուցին Պուտտան: Պուտտայի կը պակսի **բացարձակ** ոգեկանութիւնը, որով համակուած է Խո՛սքն Յիսուսի, որ գո՛րծ է միանգամայն:

Աստուած եղած էր ջունչ, եղած էր ձայն, եղած էր երեւում Հին Կտակարանին մէջ: Քրիստոսով՝ Անոր Մարդեղութեամբ, Ան **եղաւ Մարմին:**

«Խորագոյն վիշտի և յուսախաբութեան մէջ, կայ
յոյս և ահագնազօր ցաւի ու տառապանքի մէջ
երբ տիեզերք յանկարծ կործանի, և ամայանայ,
կա՛յ Աստուած»:

Աստուած՝ Լոյս, Կեանք և Սէր է, իսկ մարդ՝ խաւարի մէջ

կորսուած պարզ գոյութիւն մը: Սուրբ Ֆրանսիսգօ Ասիսի կ՛աղօթէ. «Աստուա՛ծ իմ, ո՞վ ես Դուն, և ո՞վ եմ ես»: Յիսուս Քրիստոս ոչ ուսմունք է, ոչ տեսութիւն, այլ՝ Իր կեանքով բացայայտեց Աստուած անիմանալին: Քրիստոսով՝ Աստուած կը թափանցէ մարդկային իրականութեան մէջ ու կը յայտնացուցանէ Իր սէրն ու ողորմութիւնը:

Համեստ փաստարկութիւններ Աստուծոյ մասին:

Ինչ որ մարդ կը մտածէ կամայ և ակամայ Աստուծոյ մասին, իր հետքերը և հետեւանքները կը թողու ի՛ր կենցաղավարութեան վրայ, ի՛ր զաւակներուն վրայ և իր շրջապատին վրայ:

Պատմութեան սկիզբէն ի վեր, մարդ արարած եղած է աստուածապաշտ կամ բազմաստուածապաշտ, ան պաշտա՛ծ է Գերբնական Խորհուրդ մը:

Անաստուածութիւնը սկսաւ միայն 18-րդ դարէն յետոյ: Ֆրետերիհ Նիցչէ կոտորակեց ու փշրեց բազմաթիւ մշակութային ու կրօնական կարծիքներ 19-րդ դարուն:

1. Ան կը հաւատար թէ կեանքը ունի ա՛յն իմաստը, ինչ որ ենթակա՛ն կու տայ անոր:
2. Ան յայտարարեց թէ Աստուած մեռած է:
3. Ան ներկայացուց բրիստոնէական առաքինութիւնները՝ գթութիւն, խոնարհութիւն, ազնուութիւն և անձնազոհութիւն որպէս ոչխարամիտ բարոյականութիւններ, որոնք պէտք են ջնջուիլ:
4. Փառաբանեց ուժն ու զօրութիւնը որպէս մարդկային յաջողութեան միջոցներ:

Երբ մարդ կորսնցնէ Բացարձակին (Աստուծոյ) ըմբռնումը, մարդ կը կորսնցնէ ճշմարիտին ու կեղծին, սուտին և ուղիղին իրականութիւնը: Եթէ մարդկային ըմբռնումը հանդէպ ճշմարտութեան ենթակայական և յարաբերական է, ուրեմն ի՞նչ է ճշմարտութիւնը, ի՞նչ կրնայ ըլլալ ուղիղն ու սուտը: Լեւ Թոլըստոյ Նիցչէին անուանեց խելագար:

Հեթանոս կամ բարբարոս կոչուած բոլոր մարդկային քաղաքակրթութիւնները հիմնուած են աստուածպաշտութեան վրայ: Աստուած բացայայտած էր Ինքզինք բոլոր ցեղերու, լեզուներու և քաղաքակրթութիւններու: Իսկ երբ մարդիկ չկրցա՛ն ընդգրկել և ըմբռել իրենց Արարիչը, Ան Ի՛ր Միածին Որդւոյն Մարդեղացումո՛վ յայտնեց Ինքզինք համա՛յն մարդկութեան:

Այսպիսի թանձրացեալ իրական եղելութիւն մը ամենաիրակա՛ն փաստարկութիւնն է, անկեղծօրէն հաւատա՛լ փափաքողի մը համար: Տարակուսող մը կ՛ըսէ, «Եթէ միայն մաթեմաթիւական ստուգութեամբ համոզուիմ հոգւոյ անմահութեան...: Մաթեմաթիքական փաստերու զօրութիւնը ստորադա՛ս է բարոյական փաստէն:

Մեզմէ քանի՞ անձեր, ունին հոգեկան մտերմութիւնը և սէրը Աստուծոյ հանդէպ:

Ինչո՞ւ կ՛ուզենք ճանչնալ զԱստուած:

Յագեցնելու համար մեր հետաքրքրութի՞ւնը, թէ սիրելու և սրտակցելու համար Անոր հետ: Բազմացնելու համար մեր գիտութի՞ւնը, թէ հաւատարիմ վկայողներ ըլլալու համար Իր առաքելութեան: Յիսուսի փնտռածը մեզմէ, մեր մտերմութի՛ւնն է, մեր նուիրո՛ւմն է և մեր վստահութիւնն է Իր խօսքերուն և պատուիրաններուն հանդէպ:

Աստուածաբան "բառ"ը, քրիստոնէական կրօնին մէջ գործածուիլ սկսաւ, երբ Եկեղեցին փոխանակ աստուածային յայտնութե՛ան ենթարկելու ինքզինք, ուզեց իր իմաստասիրութեամբ յայտնել զԱստուած: Աստուածաբաններ մարդկայի՛ն գիտութեամբ և իմաստասիրական տեսութեամբ ջանացին բացատրել հոգեկանն

ու Անշօշափելին, միթէ Աստուած առարկա՞յ մըն է որ զԱյն կը տանին վերլուծարան:

Աստուածաբանութիւնը գիտութիւն մը չի կրնար ըլլալ ինչպէս ֆիմիաբանութիւնը և տարրաբանութիւնը, որովհետեւ Աստուած տարր մը կամ բաղկացուցիչ մասնիկ մը չէ, որ ուսումնասիրուի: Իսկ Աստուածաճանաչումը վերէն եկող շնորհ մըն է, յայտնութիւն մըն է բաշխուած հաւատացեալներուն, որոնք կը սիրեն զԱստուած:

Աստուածճանաչման կարօտութիւն մը կայ իւրաքանչիւր անձին հոգւոյն մէջ:

1. Հոգւոյ զգայնութիւն ունեցող ամէն անձ կը զգայ այդ կրօնահոգեկան պարապութիւնը և ըղցանիը:
2. Կրօնաճանաչման սոյն պարապութիւնը ցաւ կը պատճառէ արդի մարդուն, որովհետեւ ան կ՛ուզէ գիտնալ թէ ո՞վ է իր Արարիչը:
3. 20-րդ դարու գիտական մարդը ոչ կ՛ուզէ խոնարհիլ արարի՛չ Աստուծոյն, ոչ ալ կարող է ապրիլ առանց հաւատալու Գերբնական Արարիչի:

Կարելի է խօսիլ աստուածայայտնութեան մասին որ չի կորսըւիր ընդհանրականին մէջ, այլ ունի «բան» մը որ կը գերազանցէ պատմականը և վարկածային տեսութիւնը ու կը **զգացնէ** մեր հոգւոյն Բացարձակին հպումը:

1. Ան Իր մէջ ունի հրապուրելու կարողութիւն մը, որ հազուագիւտ է նիւթապաշտութեան մէջ:
2. Այդ անկշռելի և անշօշափելի իրողութիւնը, **հաւատա՛լն** է, որ Քրիստոս կը փնտռէ մարդկային աստուածապարգեւ լոյսի ցոլքերուն մէջ, որ մարդ արտայայտելու է Անոր, ստանալու համար խաղաղութիւն, առողջութիւն և հոգւոյ փրկութիւն:

Գամաղիէլի աշակերտ և Մովսիսական Օրէնքի վեթերա՛ն շրջանաւարտ՝ Պօղոս Փարիսեցիին միակ հետանկարը, Յիսուս Մարգարէի մոլորութեան հաւատացողները հալածել, չարչարել, բանտարկել և սպաննել էր, բոլոր Հրէաստանի մէջ, իսկ Յիսուս Քրիստոսի աշակերտներուն համար, ան մահուան հրեշտակն էր:

Յիսուս Պօղոսին հանդիպեցաւ երկինքէն լուսեղէն և հզօր ներգործութեամբ Դամասկոսի մուտքին: Պօղոսի դարձը ամենազդեցիկ ներգործութիւններէն մէկը մնացած է ցարդ, Քրիստոնէական երկհազարամեայ կեանքի ընթացքին: Ողջ էութեամբ ցնցուած՝ Պօղոսի աչքերը փակուեցան արտաքին աշխարհին:

Հալածողը՝ դարձաւ Աւետարան տարածողը, հայհոյողը եղաւ Յիսուսը համբուրողը, և ան որ անարգողն էր՝ եղաւ պաշտողն ու սպասաւորը Յիսուս Քրիստոսի առաքելութեան:

Անաստուածները աւելի փաստ և բացատրութիւն կը փնտռեն կամ կը հետապնդեն, քան թէ յայտնութիւն, ապացոյց և վկայութիւն: Ես գոհացուցիչ կերպով համոզուած եմ, թէ կա՛յ ապացոյց և վկայութիւն Աստուծոյ գոյութեան, սակայն սոյն հարցումին էութեան ու գոյացութեան համար գիտակա՛ն փաստ մը չունիմ:

Որովհետեւ Աստուած գիտական փաստարկութենէ գերազանց է: Աստուծոյ սէրը բառերով չի բացատրուիր, թուանշաններով չի չափուիր և զգացումներով չի թարգմանուիր:

Ո՞վ կարողացած է ըմբռնել տիեզերքի անհունութիւնը: Ո՞վ կրցած է հասկնալ մէկ միլիառի բանակութիւնը: Ո՞վ թափանցած է իր անձին իսկութեան ու անձնականութեան: Ո՞վ ճանչցած է հոգիի ու մարմնի զատորոշող ծիրը:

Աստուած՝ բանական ու տրամաբանական հասկացողութենէ անկախ, փորձառական ըմբռնողութեամբ ճանաչելի է: Տեսական ճանաչողութինը հասկացողութեան երեսակ մըն է ու ոչ ամբող-

ջութիւն մը: Օրինակի համար, մանուկի մը կը պատուիրես որ մոմի բոցին չդպչի որովհետեւ մատը կայրէ: Մանուկը, հակառակ իր հասկացողութեան, կը փորձուի ու կը շօշափէ բոցը: Մի միայն մատը այրելու փորձառութենէն յետո՛յ մանուկը կ՛ըմբռնէ այրուելու ցաւը: Մարդ՝ իր բանականութեամբ անկարող է ապացուցանել Աստուծոյ գոյութիւնը: Այլ՝ միայն իր ապրումներովը:

Դէպի մը ապացուցելու փաստի կը կարօտի: Իրաւաբան մը ինչպէ՞ս կրնայ պաշտպանել իր դէզը եթէ իրական փաստեր չունենայ: Ի՞նչ են մեծ իրականութիւնը և վախճանական ճըշմարտութիւնը եթէ ոչ Աստուած Ինքը: Մարդ-արարածը՝ ինչպէ՞ս Աստուած-Ճշմարտութիւնը կրնայ ունենալ եթէ ոչ իր կեանքի փորձառական ապրումով:

Նիւթին հրապոյրը և ցանկական մղումները հեռու պահած են մարդը իր Արարիչին փորձառական հաղորդակցութենէն:

Աստուածայայտնիչ Յիսուս՝ Իր ոգեկան ներհայեցողութեամբ կ՛ըսէ .

"Ո՛չ ոք կրնայ Ինծի գալ՝ եթէ Հայրը, որ Զիս ղրկեց, չքաշէ զայն"--Յով. Զ.44:

Ուրեմն հաւատա՛լը Աստուծմէ պարգեւ և շնորհ է մարդկութեան: Ոչ թէ, ինչպէս **տեսողութիւնը և հաւատքը** միա՛յն շնորհներ են, այլ զԱստուա՛ծ տեսնել, Աստուծոյ՛ գոյութիւնը ըմբռնել ու ճանչնալը յաւելեա՛լ պարգեւ մըն է:

Ամէն մարդ հաւատք և տեսողութիւն ունի:

Սակայն այդ հաւատքով ինչի՞ կը հաւատայ, և այդ տեսողութեամբ, ինչ կը տեսնէ մինչեւ Աստուածայայտնութիւն (Յիսուս) մարդկութիւնը չէր ճանչցած Աստուած Ճշմարիտը:

Մարդկութեան ճանչցած աստուածը, մարդահնար աստուածներ էին: Յոյներ զայն կոչած էին "անծանօ՛թ աստուած" մը. հրեաներ՝ "Նախանձոտ ու վրէժխնդի՛ր աստուած մը: Հեթանոսներ՝ "անխիղճ ու պատժո՛ղ" աստուած մը: Իմաստասէրներ՝ "Անկարեկիր կամ անանձ" աստուած մը: Դիւցազներգակ բերթողներու և աջուղներու համար՝ աստուածները ջուայտ, հեշտասէր ու հաճոյամոլ և առասպելական դիցեր ու դիցուհիներ էին միայն:

Յիսուս Քրիստոս Իր Մարմնացեա՛լ աստուածայայտնութեամբ ջանաց լուսաւորել մարդկութեան միտքն ու սիրտը, թէ Արարի՛չ Աստուած մարդկային մտածողութեան արդիւնքը կամ արտադրութիւն մը չէ՛, այլ Ա՛ն է տիեզերքի Միտքն ու Լուսաւորութիւնը:

Մարդ արարած մինչեւ չըմբռնէ Աստուծոյ Հայրութիւնը՝ սիրոյ ու բարեգթութեան գործո՛ն փորձառութեամբ, չկրնար ճանչնալ իր Արարիչը:

Հետեւաբար զԱստուած ճանչնալո՛ւ համար, մարդ արարածը պարտ է հաւատալ նաեւ Յիսուս Քրիստոսի:

Ինչո՞ւ:

Որովհետեւ անկապտելի Մարդեղեալը, մարդկային գիտակցութիւնը միաձուլեց աստուածային գիտակցութեան հետ ու Իր սիրո՛յ, ծառայութեան ու անձնազոհութեան հոգիով ցոյց տուաւ Հա՛յր Աստուծոյ դիմագիծը համայն մարդկութեան: Ան խանդակաթ սիրով, երազուն Աչքերով, դողդոջուն Ձեռքերով և փոթորկայոյզ Հոգիով ըսաւ աշակերտներուն.

«Եթէ զիս ճանչնայիք՝ Հայրս ալ պիտի ճանչնայիք»:
--Յով. ԺԴ.7:

Մարտ 6, 2002
Թորոնթօ

Ո՞ՒՐ Է ԱՍՏՈՒԱԾ ՏԻԵԶԵՐՔԻՆ ՄԷՋ

Նախ բան զԱստուած փնտռելու անհուն և անհաս տիեզերքին մէջ, մարդ փնտռելու է ի՛ր մարդկային անձնատրութիւնը, իր ինքնութիւնը տեսանելի ու շօշափելի նիւթեղէն մարմնականին մէջ: Միթէ մարդկային ինքնութիւնը և հզօր էութիւնը միայն անոր միսի՞ն, ոսկորի՞ն կամ արիւնի՞ն մէջ կը գտնուի ու կը տեսնուի:

Ո՞ւր ի յայտ կու գայ մարդ արարածին անձնատրութիւնը:

Գիտութիւնը եթէ կը փնտռէ մարդկային էութիւնը անոր մարմնականի՛ն մէջ միայն, յոգնելու և փնտռելու շատ կարիք չունի, որովհետեւ բոլոր անասուններու մարմինը շատ տարբեր չէ մարդկային մարմինէն: Բոլոր ապրող անասունները ունին նմանօրինակ մարմնիններ, ոտքեր, աչքեր, ականջներ և ձեռքեր: Մարդ արարածը կը տարբերի բոլո՛ր միւս ապրող անասուններէն իր անձնատրութեամբ, ինքնութեամբ և արդիւնաբերութեամբ:

Բանականութեամբ, արուեստագիտութեամբ, գուցէ մարդ աշխարհի բազմաթիւ խնդիրները լուծէ օր մը, բայց ինքն իր խնդիրը՝ «մարդու-բարդոյթը» չէ կրցած լուծել ցարդ:

Այսօր մարդիկ կը ստորադասեն նոյնիսկ գեղջուկը՝ քաղաքացիէն, որովհետեւ քաղաքացին ինքզինք կը տեսնէ զարգացած իսկ գիւղացին անուս: Միթէ մարդ արարածին զարգացումը կամ անտաշ ըլլալը իր մորթի՞ն կամ իր գեղեցիկ մարմնի՞ն վրայ կ՛երեւի, թէ իր քաղցր խօսակցութեան ու հաշտ կենցաղի՛ն մէջ:

Մարդ արարածին բարի կամ չար, ազնիւ կամ բիրտ անձնատրութիւնն ու ինքնութիւնը կ՛երեւին մի միայն իր գործունէութեան և ընկերային յարաբերութե՛ան մէջ և ո՛չ իր արտաքին երեւոյթին մէջ: Մարդկութեան հոգիին իսկութիւնը անջօշափելի և անտեսանելի է աչքով, սակայն տեսանելի կը դառնայ իր արարո՛վ, վարմունքո՛վ և ծառայասիրութեամբ: Յիսուս Քրիստոս ճշմարիտ ճառագայթն է որ ցոյց կու տայ Աստուծոյ Սրտին խորքը՝ ա՛յն մարդուն, որ անկեղծօրէն և ի փառս Աստուծոյ կ՛աշխատի:

Մարդկային հոգիին սոյն խոնարհ և անձնամատոյց մօտեցումին առջեւ, Աստուած Ի՛նք կը բանայ վարագոյրը ու կը յայտնէ Իր բացայայտ Ինքնութիւնը:

Երկար ժամանակ Օր.Սուլիվան ջանաց Հէլլէն Քէլլերի (կոյր, համր և խուլ) յայտնել և սորվեցնել մատներու "այբբենգիմ"ը, սակայն Հէլլէն Քէլլերը մնաց խաւարի և առանձնութեան մէջ: Օր մը ուսուցչուհին զինք տարաւ ջուրի աղբիւրի մը մօտ ու հոն անոր ձեռքերուն վրայ վազեցուց աղբիւրի ջուրը ու կրկին մատնագրութեամբ ջանաց հասկցնել թէ, այդ մատներու ցուցմունքը, ջո՛ւր կը նշանակէ: Ակնթարթի մը մէջ, Հէլլէն Քէլլերը ըմբռնեց թէ այդ քան երկար տարիներու մատներու ցուցմունքը այբբենգիմի յայտնութիւնն էր: Մարդ արարած եւս, մինչեւ որ երկնային տեսիլքը չըմբռնէ և աստուածային յայտնութիւն չունենայ, իր բոլոր դաստիարակութիւնը կը մնայ լոկ ձեւակերպութիւն և աւանդութիւն: Ապրող մարդ արարածը կարիք ունի կենդանարա՛ր "ջուրի"ն, աստուածայայտնութեան, որպէսզի հասկընայ իր հոգիին ու մտքին թրթռացումներուն իմաստն ու պատգամը:

Նոյն նեղմտութեան ու նախապաշարումի յորձանուտին մէ՛ջ ինկած են նաեւ իրենք զիրենք "գիտուն" կոչուողները (բացառութիւնները յարգելի են): Կը գնահատենք ու կը յարգենք գիտնական հնարամիտ աստղագէտները որոնք կառուցին **Հապպըլ**

(Hubble) հեռադիտակը, որով կը բննեն ու կը լուսանկարեն երկնակամարի հեռաւոր ու անտեսանելի հրաշալիքներով լի Աստուածաստեղծ արարչագործութիւնները: Ինքնաստուածութիւն փափաքող "գիտնականներ" կը մոռնան որ տիեզերքին մէջ երեւցածները պարզապէս աստղերու հաւաքածոներն են և ո՛չ անոնց հանճարեղ Արարիչ Տէրը: Աստուած անհմանալի է մարդկային բանականութեամբ:

Յիսուս ըսաւ.

«Ոչ ոք կը ճանչնայ Որդին՝ բացի Հօրմէն, և ոչ ոք կը ճանչնայ Հայրը՝ բացի Որդիէն, կամ բացի անկէ՝ որուն յայտնել ուզէ Որդին»:

--Մատթ. ԺԱ.27

Միթէ՞ երաժշտագէտներ նման Պէթհովէնի և Բանաստեղծ Ս.Գրիգոր Նարեկացիներու միայն իրենց մարմնակա՞ն ձիրքով ու շօշափելիութեամբ՝ միսի ու ոսկորի կազմաւորումո՞վ է, որ դարձան հմայիչ երաժշտագէտներ ու աղօթող սուրբեր, թէ՞ անոնց արդիւնաբերած մեղեդինե՛րն ու աստուածասլա՛ց աղօթքնե՛րն են իրենց աներեւոյթ իսկութեան ու անձնաւորութեան: Մարդոց անձն ու էութիւնը՝ այդ անտեսանելի և անշօշափելի իսկութիւնն է որ չտեսնուիր աչքով, սակայն կ՛ըմբռնուի դիմացինին հոգի՛ն ու ինքնութեամբը միայն: Միթէ հանճարեղներու և հնարամիտներու հոգեզմայլ և գերբնական կարողութիւնները և անոնց արդիւնաբերութիւնը իրենց ջիղի՞ն և միսի՞ն մէջ կը գտնուի, թէ իրենց աներեւոյթ հոգւոյն և անձնաւորութեանը մէջ:

Միակ դժբախտութիւնը և ձախորդութիւնը կարգ մը "գիտնականներու" մօտ, ա՛յն է, որ անոնք կը փնտռեն զԱստուած Անոր նիւթական արարչագործութեան մէջ..: Երբ կենսաբան գիտնականներ չեն կրցած տեսանելի, շօշափելի և վերլուծելի՛ մարդկային մարմնին մէջ տեսնել ու գտնել մարդկային ոգի՛ն, անոր **անձնաւորութիւնն ու իսկութիւնը,** ինչո՞ւ արդեօք գիտնական կարծուած անձեր չեն փնտռեր զԱստուած Իր արարաչագործութեան, կեանքի՛ (բուսական ու կենդանակա՛ն) յայտնաբանութեանը մէջ: Ինչո՞ւ կը թափառին ու կը դեգերին անկենդա՛ն և նիւթական անապատներու մէջ, տեսնելու և գտնելու Արարիչ Աստուածը, որ յայտնաբանած է Ինքզինք մարդկութեան Իր Մարդեղացեալ Միածնի Յիսուս Քրիստոսի սրբարար յայտնաբանութեամբ՝ Մարմնացեա՛լ Յիսուսով:

Աստուած այնքան սիրած է աշխարհը, որ Իր սէրը յայտնելու համար Ձինք պրպտող մարդկութեան կը ղրկէ Իր Միածին Որդին որպէսզի մարդ արարածը չթափառի ու չդեգերի ասդին անդին ու մոլորելով կորսուի: Աստուածային սիրոյ բխումը խոնարհելով աշխարհ, ստեղծեց մարդը, նոյնպէս մարդկային կեանքը պարտ է դառնայ յաւաջդիմական խոյա՛նք մը դէպի արարչական Ակնաղբիւրը՝ սիրոյ, յոյսի և հաւատքի տենչով: Վերոյիշեալ խորհուրդով Յովհաննէս առաքեալ կը գրէ.

«Յիսուս աշխարհի մէջ էր, և աշխարհը իրմով եղաւ,
սակայն աշխարհը զինք չճանչցաւ:
Իր իսկ ստեղծած աշխարհը եկաւ, բայց իր իսկ
ստեղծած մարդիկը զինք չընդունեցին:
Իսկ զինք ընդունողներուն և իրեն հաւատացողներուն
իշխանութիւն տուաւ Աստուծոյ որդիներ ըլլալու»

--Յով. Ա.10-12:

Հունաւոր բանականութեամբ չենք կրնար բացատրել բացարձակը ու սահմանաւոր կամեցողութեամբ չենք կրնար վճռել կատարեալը:

Անբացատրելիին և անիմանալիին դիմաց երբանօգնական կը զգանք մենք զմեզ, անհրաժեշտ չէ մի միայն հաւատի դիմել և անտեսել բանականութիւնը: Սակայն բանականութիւնն ալ իբր մէկ մասը մարդուն՝ անօգնական է երբեմն. ըստ Այնըշթայնի, որ ըսած է. «Երբ անծանօթի սեմին ենք, կը գտնուինք Աստուծոյ նախասահմանին առջեւ»: Աստուծոյ նպատակը, մտադրութիւնը կամ դիտաւորութիւնը կը գերազանցէ անշուշտ մարդկային տրամաբանութիւնը և բանականութիւնը: Վերլուծութեան և «բանականութեան» օրէնքներու չենթարկուող ամենամեծ երեւոյթներէն մէկը **հաւատա՛լն** է, հաւատա՛լ Աստուծոյ գոյութեան և Անոր Հայրութեան:

Հաւատալու փորձառութիւնը ոչ միայն հակասող չէ բանականութեան, այլ կը գլէ կ՛անցնի գերադասելով զայն: Հաւատքը Լոյս է բանականութեան, Յոյս է Հոգւոյ և սէր է անհունօրէն ջերմ սրտի մը: Հունաւոր (մարդկային) բանականութեամբ չենք կրնար բացատրել բացարձակը ու սահմանաւոր կամեցողութեամբ չենք կրնար վճռել Կատարեալին գոյութիւնը: Աստուծոյ նպատակը, մտադրութիւնը կամ դիտաւորութիւնը կը գերազանցէ կ՛անցնի մարդկային տրամաբանութենէն:

Հաւատացեալը կը ֆալէ յառաջ, այսօր՝ ցաւը սրտին, վաղը կեանքի ջահն ու բնարը ձեռքին: Ան շարունակ վերադառնալու է Աւետարաններուն և ջանալու է թափանցել Յիսուսի կեանքին:

«Հաւատացեալը պանդուխտ մըն է անհայրենիք այս աշխարհի վրայ»--Ա. Պետ. Ա.1:

Հաւատացեալ մը՝ ճառագայթո՛ւմ մը ըլլալու է դէպի դուրս՝ ան չի կրնար հետու կամ դուրս ըլլալ կեանքէն: Քրիստոնեան կանչուած չէ՛ ճգնաւորութեան:

Հաւատացեալը երբ վերջապէս հասնի Լոյսի Աղբիւրին՝ Յիսուսի, անզգոյշ թիթեռնիկներու պէս ան չի՛ մոխրանար անոր բոցին մէջ, այլ կը ստանայ յաւիտենական կեա՛նք: Հա՛յր Աստուած կրնայ ըլլալ անմերձենալի, սակայն Իր Միածին Որդւոյն Յիսուս Քրիստոսի՛ միջոցով

Ան մօտն է բոլոր անոնց, որոնք
կը հաւատան ու կը սիրեն Զինք:

Ապրիլ 25, 2000
Թորոնթօ